

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

wegvluchten op internet, blijken juist de communicatief rijken de weg op internet te vinden. Je wilt ontdekken en meedoen. Zouden wij ons dan toch ook langzamerhand evolueren naar de homo zappiens?

Annemarie Gerritsen

Literatuur

- Omer, H. (2011). *The new authority. Family, school, and community*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gerritsen, A. (2008). Real life, second life? Nieuwe media en systeemtherapie. *Systeemtherapie*, 20(3), 199-202.

60 Ans de therapie familiale, 20 ans d'EFTA... et après?

Zevende congres van de European Family Therapy Association, 29-31 oktober 2010 te Parijs.

Bovenal is het heerlijk om drie zonnige dagen in oktober in duizelingwekkend en rumoerig Parijs te zijn. Het zevende congres van de European Family Therapy Association (EFTA) vond plaats in het Palais de Congrès, met links zicht op de Arc de Triomphe en rechts op zijn 'postmoderne' weerspiegeling, de Grande Arche de la Défense. De stad lokt, verleidt, maar wij kwamen om wat nieuws te leren. De titel van het congres was '60 jaar gezinstherapie, 20 jaar EFTA, en daarna?'. De drie congresdagen droegen ieder een titel: Wat is er in de afgelopen 20 jaar veranderd; Wat zijn actuele problemen en welke nieuwe modellen en praktijken sluiten daarop aan; Wat volgt, vanuit welke perspec-

tieven en ethiek kunnen wij daarop vooruitkijken?

Grote woorden scheppen grote verwachtingen, temeer omdat in het programma boeiende prominenten waren opgenomen, Franstalige sprekers als Mony Elkaïm, Guy Ausloos en Eric Trappeniers, en anderstalige sprekers als Maurizio Andolfi, Allen Carr en Carlos Sluzki. Ons viel een tweedeling op tussen de Franstaligen en anderstaligen. De organisatoren spraken vooral het eigen Franstalige publiek aan. Het ontbrak aan ruimte en aandacht voor internationale uitwisselingen. De Nederlanders en Vlamingen zochten elkaar op tussen en na de plenaire bijeenkomsten en workshops. Zij reflecteerden geest-

driftig over congreservaringen en hadden het goed samen. Vooral daar liggen onze herinneringen. Om die reden hebben wij er voor gekozen niet zozeer een samenvatting van lezingen en workshops te schrijven, maar Vlaamse en Nederlandse deelnemers te vragen ons hun re-

flecties te schrijven. Wij vroegen naar indrukken over de inhoud, naar wat hen geraakt heeft en wat zij uit het congres naar huis of naar de beroepspraktijk meenamen. Zo ontstond dit meerstemmig verslag van indrukken.

In alle reacties lezen wij grote onvrede over het klimaat en de organisatie van het EFTA-congres. Mieke Hartgers schrijft: 'Het was qua klimaat geen internationaal congres, maar een Frans congres. Ik heb me als deelnemer, maar ook als spreker geen gast gevoeld maar een toevallige passant. Dit heb ik vooral op de eerste, geheel plenaire dag ervaren. Mijn verbinding met de organisatie bestond uit een anonieme simultaanvertaler die door een kop-telefoon de hele dag tot mij sprak, en met wie ik evenveel contact had als met de man die mij in mijn auto via de TomTom de weg wijst, en die ik dus geregeld afzette, om me dan toch maar op het Frans te concentreren.'

Hanna Van Parys schrijft: 'Op vrijdagavond werd er een diner georganiseerd, maar dat was zoals gewoonlijk

vrij duur. Volgens mij is er nood aan meer democratische initiatieven om internationale contacten te bevorderen, te beginnen bij... koffiepauzes. U leest het goed, die waren niet voorzien! Het lijkt misschien banaal, maar net daarom werden ze door velen gemist.'

Justine van Lawick schrijft: 'Zowel de deelnemers als degenen die werden gepresenteerd werden slecht verzorgd. Het ge-

bouw had geen hart, geen warmte. De outillage was niet in orde en er waren geen mensen om te helpen. Collega's die moesten presenteren waren vaak gespannen doordat er geen laptop, geen goede verlichting, geen goed geluidssysteem was. Hierdoor liepen sommige presentaties slechter dan nodig was. Deelnemers verdwaalden doordat er geen goede wegwijzers waren. Deze verwaarlozende context past mijns inziens in het geheel niet bij een congres over gezinstherapie! Wel kwam het de onderlinge hulpvaardigheid ten goede.'

De Franstalige plenaire bijdragen hadden een sterk intellectueel karakter, werden beschouwend, op besliste toon en afstandelijk gepresenteerd. Boris Cyrulnik, in Frankrijk bekend vanwege studies over psychologische veerkracht, sprak over de veerkracht van gezinnen bij trauma. Hij verbond in zijn betoog neurobiologische inzichten met die van het mentaliseren

en de systeemtheorie en spreekt van bio-neuro-systemica. Cyrulnik benadrukt een biologische verankering van veerkracht, die bij trauma geactiveerd wordt in de wisselwerking tussen individuele stressregulatie en sociale empathie. Trauma is, zei hij, nimmer een individueel probleem, gezinsleden raken mee **...een bloem in het kale veld van dit congres...** getraumatiseerd.

In de middag was er een presentatie van een gezinstherapiesessie door middel van film en reflecties van prominenten, waaronder twee pioniers in de gezinstherapie, Carlos Sluzki, professor aan de George Mason University in Washington en voormalig directeur van het Mental Research Institute te Palo Alto, en Maurizio Andolfi, kinder- en jeugdpsychiater en professor aan de psychologiefaculteit aan La Sapienza, de Universiteit van Rome. Van Lawick had zich op de presentatie verheugd. Zij schrijft: 'De gezinstherapiesessie op film heeft mij geschokt. Een Franse gezinstherapeut die werkt met een wit middenklassegezin met twee zonen van wie één een zwarte geadopteerde zoon is. De gezinstherapeut vuurde vragen af op steeds weer een ander gezinslid. De therapeut stond centraal. Er werd niets gedaan met de verbinding, de liefde, de geschiedenis, cultuurverschil (diversiteit), onderlinge betrokkenheid, emotie. Degenen die moesten reflecteren hadden het er ook moeilijk mee.

Andolfi reageerde door filmfragmenten te tonen van zijn eigen werk, vol beweging, emotie, liefde, verbinding. Zijn film raakte me, maar hij ging daarmee de dialoog uit de weg.'

Hartgers schrijft ook over deze gebeurtenis. 'De plenaire bijdrage van Andolfi op de eerste dag was inhoudelijk weliswaar een verademing, maar op betrekkingsniveau vond ik het gênant. Hij ging met de vertoning van zijn video totaal voorbij aan zijn forumgenoten, waardoor hij hen impliciet diskwalificeerde, in plaats van inspireerde.'

'De workshop van Andolfi op zondagmorgen over rouw als essentieel onderdeel van ieders leven vond ik erg goed', schrijft Van Lawick. 'Het was een bloem in het kale veld van dit congres. In therapiesessies rond rouw past stilte, ruimte voor het soms onverdraaglijke verdriet. In de benadering stond niet de verwerking centraal, maar de acceptatie van de emoties, de aanvaarding van de tragiek.'

Hartgers was geraakt door de lezing van Umberta Telfener, klinisch psycholoog en professor aan de psychologiefaculteit aan de Universiteit van Rome, La Sapienza. 'Telfener sprak over iatrogene schade door therapie, waarmee ik me verbonden kon voelen door mijn nieuwsgierigheid naar de bijwerkingen van systeemtherapie.' Ze citeert Telfener: 'Er is een

onderscheid te maken tussen weten dat je iets weet, weten dat je iets niet weet, niet weten dat je iets weet, niet weten dat je iets niet weet.'

Imke Baetens schrijft dat het symposium van John Shotter, Justine van Lawick, Jim Wilson en Peter Rober een blijvende indruk heeft nagelaten. 'Het was een subliem samenspel van verschillende perspectieven op beleving van "lichaam, wereld en taal" in therapie. Het nodigde uit tot nadenken over wat dialogische ruimte is.'

'Verder was de presentatie van de gezinstherapeut en schrijfster Carmel Flaskas uit Sydney boeiend', schrijft Baetens. Flaskas bepleit een integratie van traditionele en postmoderne benaderingen in de systeemtherapie en presenteert een eigen model. Zij verbindt het begrip triangulatie met verschillende lagen van reflectievermogen. De derde positie als reflectiepunt, als transitionele ruimte, als mediator tussen het zelf en de ander.

'Misschien was het wel het slechtste congres dat ik ooit heb meegemaakt', schrijft Peter Rober. 'Het betekent wat voor mij als teamleider dat er jongere collega's uit mijn team deel-

nemen. Dat is belangrijk omdat ik ze persoonlijker leer kennen. Maar het is des te problematischer dat ze op een dergelijke manier kennismaken met de Europese gezinstherapievereniging. Dat vind ik bijzonder spijtig, want jonge, enthousiaste collega's verdienen veel beter.' Van Lawick schrijft: 'Ik vond het ook naar voor alle jonge collega's die zo'n armoedig en bloodeloos beeld mee krijgen van het veld van de systeemtherapie. Jonge mensen die veel geld moeten neertellen verdienen veel meer zorg, aandacht en inspiratie!'

'Maar de contacten met collega's uit heel de wereld, en in het bijzonder met onze Nederlandse collega's, waren erg verrijkend', voegt Rober toe. Zo gaat dat dus. Parijs trok, en verleidde. Op terrassen dronken wij wijn en waren wij met opwekkende gesprekken tijdelijk onderdeel van voortgaand rumoer in een tijdloze stad.

Robert van Hennik en Ann Vancoppenolle

Met dank aan Imke Baetens, Mieke Hartgers, Justine van Lawick, Peter Rober en Hanna Van Parys.

